

مقدس امام حسین(ع) و یاران وفادارش بودند که در قالبی هنرمندانه و متناسب باسن مخاطب نوجوان بسته‌بندی شده‌بود.مدیربخش دختران نوجوان پایگاه حرم مطهر رضوی ادامه داد: این بسته‌ها در دهه‌نخست ماه محرم به‌ویژه در عصر عاشورا میان زائران دختر در صحن و سرای حرم مطهر رضوی توزیع شد تا تسلی بخش دل‌های عزادار آنان باشد.

زائران نوجوان دختر توزیع شد که شامل «دستمثال اشک» ویژه عزاداری سیدالشهدا(ع)، بسته تبرکی «رزق عاشورایی» به عنوان نمادی از برکت این ایام، کتاب «نذر چله زیارت عاشورا» برای توسل به این دعای پرفیض و همچنین عودمعطر، برای ایجاد فضای معنوی در مجالس عزاداری بود. این بسته‌ها حامل پیام‌های عمیقی از ارادت، توسل و معرفت به ساحت

گفت‌وگو با خبرنگار آستان‌نیوز گفت:هدف اصلی این برنامه، ایجادارتباطی عمیق و هدفمند میان نوجوانان با مفاهیم ایثار، فداکاری، ولایت‌مداری و حماسه حسینی است که خوشبختانه استقبال چشمگیر زائران نوجوان از این ویژه‌برنامه و حضور پرشور آنان، نشان از اهمیت این‌گونه فعالیت‌های فرهنگی دارد. وی افزود: در این ویژه‌برنامه بیش از ۲هزار بسته فرهنگی میان

اجرای ویژه‌برنامه «دختران عاشورایی» در حرم مطهر رضوی
مدیر بخش دختران نوجوان پایگاه حرم مطهر رضوی از اجرای ویژه‌برنامه «دختران عاشورایی» در حرم مطهر امام رضا(ع) با هدف ترویج فرهنگ عاشورایی و تقویت ارتباط معنوی دختران نوجوان با معارف اهل بیت(ع) خبر داد.
زهراروجی، مدیر بخش دختران نوجوان پایگاه حرم مطهر رضوی در

www.qudsonline.ir
دوشنبه ۲۳ تیر ۱۴۰۴ ■ ۱۸ محرم ۱۴۴۷ ■ ۱۴ جولای ۲۰۲۵ ■ سال سی و هشتم ■ شماره ۱۰۶۹۲

گفت‌وگو با سید جواد میری در باره اهمیت جامعه‌شناختی آیین‌های حسینی در عصر دگرگونی‌ها

شعائر، اتصال وجودی ما ایرانی‌ها

در عوض باید بپذیریم ذائقه نوجوانان و اساساً جامعه ایرانی در برخی سطوح، تغییرات بنیادینی را تجربه کرده است. براساس این ذائقه جدید، می‌توان الحان موسیقایی دیگری را تعریف و از طریق آن‌ها به این فضاها ورود پیدا کرد. این رویکرد، مستلزم فهم دقیق جامعه‌شناختی از مفهوم ذائقه است.

دکتر میری با ذکر نمونه‌ای ادامه می‌دهد: ذائقه یک جوان در منطقه‌ای برخوردار، با ذائقه جوانی دیگر در منطقه‌ای محروم یقیناً متفاوت است. این تفاوت در انتخاب لباس، فیلم‌های مورد علاقه، نوع غذا و حتی ذخایر واژگانی مورد استفاده آن‌ها مشهود است. عواملی مانند طبقه اجتماعی، قومیت، ملیت، مذهب، دین، جنسیت و بسیاری دیگر از مؤلفه‌های جامعه‌شناختی بر شکل‌گیری ذائقه افراد تأثیرگذارند. اگر تنها یک نوع موسیقی، یک شیوه روضه یا یک سبک عزاداری را تعریف کرده‌و آن را تنها راه رسیدن به کمال یا بهشت معرفی کنیم، عملاً یک راهبرد بسیار نادرست را انتخاب وبخش بزرگی از جامعه خود را حذف کرده‌ایم.

■ **ایران، بستر هویت‌های متکثر؛ از اسطوره تا حماسه همگرایی**
عضو هیئت علمی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی یادآور می‌شود: ایران در ۱۲۰ سال اخیر، تغییرات بنیادینی در حوزه فهم خود از هویت جمعی خود تجربه کرده است. در حال حاضر، بخشی از جامعه ایران هویت جمعی خود را از جهان‌بینی، ایدئولوژی و نظام معنایی مدرنیته و عالم جدید می‌گیرد و فردیت برایشان اهمیت محوری دارد. در مقابل، بخش دیگری از جامعه ایران، هویت جمعی و شخصیت فرهنگی خود را از اسطوره‌های اسلامی و دینی و نظام معنایی دینی کسب می‌کند: قرآن، مفاتیح، نهج البلاغه و ائمه(ع) برای آن‌ها اهمیت اساسی دارند و چارچوب معنایی شیعی برایشان محوری است. همچنین، بخش دیگری از جامعه ممکن است به این دورویکرد بی‌اعتنا باشد و هویت جمعی، نظام معنایی و تشخیص فرهنگی خود را از ایران باستان؛ رستم، کوروش، ساسانیان، هخامنشیان و... دریافت کند. نکته جالب توجه این است هر سه این هویت‌ها در فضای عالمیت جدید و ذیل نام جمهوری اسلامی ایران قرار دارند. این سه رویکرد و سه هویت، در رویدادهایی مانند جنگ تحمیلی ۱۲ روزه، در نقاطی به هم رسیدند و ایده‌ها،

لمریم احمدی شیروان| چند روز پس از حماسه آفرینی‌های عاشورایی که به تعبیر دکتر سید جواد میری، «ما»ی مشترک ایران را تقویت می‌کند، بار دیگر سرآغ این جامعه‌شناس برجسته دینی رفته‌ایم تا در امتداد همان گفت‌وگو، به واکاوی ابعاد دیگری از آیین‌های حسینی بپردازیم. در این مجال، تمرکز ما بر چگونگی مواجهه این آیین‌ها با ذائقه‌نویں، تکثر هویت‌ها و تحولات پرشتاب فرهنگی است. آیا نوآوری‌ها و انطباق‌ها، ضرورتی اجتناب‌ناپذیر برای تداوم حیات حماسه عاشورا در دل نسل‌های جدید محسوب می‌شوندو چگونه می‌توان ضمن حفظ جوهره این حماسه، آن را در جامعه‌ای متکثر و در حال تحول، زنده و پویا نگه داشت؟ دکتر سید جواد میری، جامعه‌شناس برجسته دینی و استاد دانشگاه در گفت‌وگوی پیش رو به این پرسش‌های کلیدی پاسخ می‌دهد.

■ **عرفی شدن آیین‌ها؛ از سوء تفاهم سکولار تا ظرفیت‌های تمدنی**

به نظر می‌رسد آیین‌های محرم در عصرنویں دستخوش تحولات چشمگیری شده‌اند. از موسیقی‌های هیئت‌ی با سبک‌های جدیدو اجراهای هنری تعزیه گرفته تا شکل‌گیری نذرهای نوآورانه مانند نذر کتاب، این مناسک در حال بازتعریف خود در بستر جامعه‌ای متکثر و دیجیتال هستند. اما این تغییرات، پرسشی اساسی را پیش می‌کشد: آیا این پدیده‌ها نشان‌دهنده عرفی‌شدن این‌ها و فاصله گرفتن از جوهره دینی آن‌هاست یا برعکس، این روند به حفظ هویت دینی کمک کرده و آن را به یک فرهنگ عامه‌پسند و فراگیر تبدیل می‌کند؟ دکتر میری در پاسخ به این پرسش ابتدا به ضرورت بازخوانی مفهوم عرفی‌شدن و تمایز آن از سکولاریسم می‌پردازد. او توضیح می‌دهد: برای پاسخ ابتدا باید به تمایز میان امر عرفی و امر سکولار اشاره کنم که پیش‌تر در کتابی با همین عنوان به آن پرداخته‌ام. استفاده از مفهوم عرف به مثابه یک امر سکولار یا ضددینی و غیردینی، تصویری نادرست از مفهوم سکولاریسم است. در فرهنگ ما و در ساحت اندیشه، مفهوم سکولار به‌درستی بازخوانی و تبارشناسی نشده و اغلب به معنای غیردینی یا متضاد با دین به کار می‌رود. این در حالی است که مفهوم عرف در فضای تفکر و تمدن اسلامی، دارای پیشینه‌ای بسیار قدرتمند بوده و همواره در کنار عقل و شرع قرار داشته است؛ هرگز کلمه عرف در برابر عقل یا شرع قرار نگرفته است. اما به دلیل برداشت و تبارشناسی نادرست از مفهوم سکولار، ما مفهوم عرف را نیز از ظرفیت‌های معنایی خود تهی کرده‌ایم و گمان می‌کنیم عرفی‌شدن به معنای ضدیت با دین است. این یک بحث مبنایی است که توجه به آن ضروری است.

■ **انطباق با ذائقه جوان؛ رمز بقای حماسه عاشورا در بستر جامعه متکثر**

این جامعه‌شناس دینی تصریح می‌کند: واقعیت این است ذائقه نسل جوان و نوجوان ما تغییر کرده و این امری انکارناپذیر است. ذائقه آن‌ها ممکن است با الحن موسیقی یا سبک روضه‌خوانی‌های سنتی، مانند آنچه توسط مداحانی چون مرحوم آقای اجرا می‌شد، همخوانی نداشته باشد. اگر از این تفاوت نتیجه بگیریم که نسل جوان ضدروضه یا ضدعاشوراست، خطای بزرگی مرتکب شده‌ایم.

دیدگاه

فصل دهم ویژه‌برنامه «توحیدخانه» از تولیدات مرکز ارتباطات و رسانه آستان قدس رضوی، به مناسبت ماه محرم و با محور «عاشورا، حماسه و مقاومت» از شبکه یک سیما در حال پخش است.

به گزارش آستان‌نیوز، در قسمت نخست از فصل دهم این برنامه تلویزیونی، آیت‌الله محسن کازرونی، کارشناس برجسته مسائل دینی، فقیه و استاد درس خارج فقه و اصول حوزه علمیه مروی تهران، واقعه عاشورا را از منظر نظام اندیشه‌ای و دستگاه معرفتی، در دو حوزه حماسه و مقاومت مورد بحث و بررسی قرار داد.

■ **گستره بعد عاطفی عاشورا**

آیت‌الله کازرونی ابتدا دلیل توجه عامه به بعد عاطفی و که توجهی به ابعاد اندیشه‌ورزی عاشورا را بررسی کرد و گفت: حادثه عاشورا، جامع جمیع جهات و دارای ابعاد مختلف عاطفه، حماسه، اخلاق، اعتقادو... بوده. ازاین‌رو یک حادثه‌تأستثنایی است. در این میان، بعد عاطفی قضیه به دلیل عام و همه‌فهم بودن آن، بیشتر تقویت شده است. وقتی صحبت از احساس می‌شود از آنجا که عاطفه در همه وجود دارد، بسیاری جنب‌حادثه می‌شوند و برای این امر نیاز به ایمان هم نیست؛ ازاین جهت به‌طور طبیعی، تقویت شده‌است.

این استاد حوزه علمیه با اشاره به اینکه حادثه عاشورا

خبر

پژوهشگر حوزه کودک و نوجوان در مرکز امور بانوان و خانواده بنیاد کرامت رضوی توضیح داد

چگونه می‌توان پیام عاشورا را به دختران نه‌ساله منتقل کرد؟

پژوهشگر حوزه کودک و نوجوان گفت: برای انتقال مفاهیم باید احساسات دختران را جدی گرفت و بیشتر شنونده خوبی باشیم تا اینکه بخواهیم نصیحت کنیم. به گزارش آستان‌نیوز، سلسله جلسات توانمندسازی قرارگاه سلامت اجتماعی بنیاد کرامت رضوی با عنوان «هنر انتقال پیام عاشورا در ۱۲۰ ثانیه» به‌منظور بررسی چگونگی برقراری ارتباط مؤثر با دختران نه‌ساله برگزار شد. این نشست‌ها با هدف پاسخ به این پرسش مهم شکل گرفت که چگونه می‌توان با این گروه سنی ارتباطی مؤثر و معنادار برقرار کرد.

در این جلسه، دکتر قهرمانی نیک، پژوهشگر حوزه کودک و نوجوان تأکید کرد: نقطه شروع گفت‌وگو باید از تجربیات ملموس و حس شده آغاز شود، نه از اطلاعات خشک.

وی بیان کرد: برای برقراری ارتباط مؤثر باید از تمثیل، داستان و تشبیه استفاده کرد و تجربیات عینی روزمره را در نظر گرفت.

دکتر قهرمانی نیک همچنین به اهمیت ایجاد همذات‌پنداری با کودک اشاره کرد و گفت: باید از او پرسش‌هایی کرد که در دایره تجربیاتش قرار داشته باشد. «لحن و ادبیات ما باید جدی و بزرگسالانه باشد، اما واژه‌ها و مفاهیم ساده و ملموس باشند»، وی به اهمیت تحسین درست دختران نیز اشاره کرد و گفت: باید به جای استفاده از عبارات کودکانه، از عباراتی مانند «چه خانم باوقار و متینی» استفاده کرد تا احساسات و شخصیت آن‌ها را مورد توجه قرار دهیم.

دکتر قهرمانی نیک در نهایت نتیجه‌گیری کرد: برای انتقال مفاهیم باید احساسات دختران را جدی گرفت و بیشتر شنونده خوبی باشیم تا اینکه بخواهیم نصیحت کنیم. این رویکرد می‌تواند به برقراری ارتباطی مؤثر و معنادار با دختران نه‌ساله کمک کرده و مفاهیم ارزشمندی مانند عاشورا را به‌گونه‌ای منتقل کند که برای آن‌ها معنادار باشد.

مسئول قرارگاه سلامت اجتماعی بنیاد برکت خبر داد بهره‌مندی بانوان خادمیار رضوی از وبینار آموزشی «سلاحی که در دست ماست»

چهارمین وبینار از سلسله جلسات تبیینی «سلاحی که در دست ماست» ویژه بانوان خادمیار رضوی با حضور دکتر زینب اختری، مسئول قرارگاه سلامت اجتماعی بنیاد برکت برگزار شد. این جلسه به بررسی و رمزگشایی از نقش کلیدی بانوان در شرایط کنونی ایران و جهان اختصاص داشت. به گزارش آستان‌نیوز، مسئول قرارگاه سلامت اجتماعی بنیاد برکت در این باره گفت: بانوان باید از ظرفیت محبت بی‌نظیر ایجاد شده میان مردم در شرایط کنونی استفاده کرده و برای حفظ وحدت، همبستگی و انسجام ملی تلاش کنند و از این امکان برای پیشبرد اهداف اجتماعی بهره ببرند.

دکتر اختری در این جلسه به اهمیت شناخت و روایت الهی و صحیح بر مبنای قرآنی در عرصه‌های مختلف اشاره و تأکید کرد: تنها یک جزء از جنگ‌های امروزی نظامی بوده و ۹ جزء دیگر، از شناختی و ترکیبی است و بی‌توجهی به جنگ رسانه‌ای و روایت صحیح، می‌تواند منجر به خطا و اختلال شناختی شود. وی با اشاره به نقش ویژه بانوان به عنوان همسر و مادر، بر ضرورت ایجاد آرامش و سکینه در خانواده تأکید کرد و گفت: خانه سنگر ماست و باید این آرامش ابتدا از خانه آغاز شده و بعد به نزدیکان و ارحام و سپس به همسایگان و محلات نیز امتداد یابد. باید از مهم‌ترین و اثرگذارترین اسلحه یعنی دعا و ذکر برای ایجاد آرامش بهره‌مند شد. وی همچنین به اهمیت روابط خانوادگی و نزدیکیان در پرداخت و بر ضرورت محبت و گفت‌وگو میان اعضای خانواده که منجر به وحدت و اخوت خواهد شد، تأکید کرد.

وی در ادامه، به نقش بانوان در جامعه و همسایگی اشاره کرد و خواستار استفاده از ظرفیت وحدت و همبستگی ملی شد. دکتر اختری همچنین بر ضرورت ابراز انزجار از رژیم صهیونیستی به عنوان مصداقی از نهی از منکر تأکید کرد و گفت: امروز بهترین اتحاد در خانه، خانواده، محله و کشور و نیز همه آزادی‌خواهان جهان، حول بغض با اسرائیل شکل گرفته است و این یکی از مصادیق بارز امر به معروف و نهی از منکر است. وی در پایان، با اشاره به جنگ رسانه‌ای، بر ضرورت روایت درست و استفاده از الگوهای اسلامی برای پیشبرد اهداف اجتماعی تأکید کرد و خواستار توجه بیشتر به نیات الهی در راستای کمک به جریان ظهور شد.

■ **ایران ملک مشاع؛ شعائر، بستر بازسازی همگرایی ملی**

این استاد دانشگاه به فضای روز جامعه و همچنین جنگ تحمیلی ۱۲ روزه اشاره کرده و می‌گوید: امروز نیازمند چنین تلفیقی هستیم. جنگ تحمیلی، ما را در فضای جدیدی قرار داد که هویت‌های موجود در ایران در یک نقطه به هم برسند؛ نقطه‌ای که ایران به مثابه ملک مشاع است. یعنی همه ما ایرانی‌ها، با تمامی مذاهب و ادیان؛ از یهودی، مسیحی و زرتشتی گرفته تا مسلمان و حتی کسانی که ادیان دیگری دارند، در یک نقطه به نام ایران، با هم مشترک شده‌ایم. به نظر من، این نقطه، بستر بازسازی ایران به مثابه ملکی مشاع مبتنی بر رویکرد نوسهروردی را بازسازی کنیم. در این راستا، شعائر و مناسک می‌توانند آن انرژی عاطفی موجود در جامعه را دوباره در یک نقطه مشترک به هم متصل و اتصال وجودی ایجاد کنند.

وی در توضیح درس‌هایی از مصیبت و جنگ نیز می‌گوید: در مباحث جامعه‌شناسی؛ فاجعه، مصیبت و بحران‌ها عموماً پدیده‌هایی ناگوار و نامطلوب تلقی می‌شوند. شهید مطهری بر این باور بود هرچند مصیبت می‌تواند سازنده باشد و به خودآگاهی منجر شود، اما نباید آن را از خداوند طلب کرد. با این حال، هنگامی که مصیبتی بر انسان وارد می‌شود، می‌تواند به ایجاد نوعی خودآگاهی و تأمل درونی بینجامد. مصیبتی که به‌تازگی بر مامتولّی و جنگی که بر کشور تحمیل شده، هرچند به‌از دست دادن انسان‌هایی شریف و عزیزان بسیاری منجر شد و فاجعه‌ای بزرگ بود، اما خودآگاهی ویژه‌ای را در پی داشت.

اگر فضای رسانه‌ای و اجتماعی کشور را یک هفته پیش از آن رصد کنیم، شاهد تفرقه و اتهام‌ن‌ن‌های گسترده بودیم؛ فضایی که به‌شدت تفرقه آفرین بود. اما این مصیبت، خودآگاهی عمیقی را ایجاد کرد که ایران وطن مشترک ماست و همگی در این کشتی، هم‌سرنوشت هستیم؛ از کرد ساکن پاره‌گرفته تا بلوچ خاش، از مردم سیستان و بلوچستان و بوشهر تا ساکنان تبریز در کرانه‌نهر دارس، بندرعباس، اصفهان، یزد و شیراز؛ همه ما در یک کشتی به نام وطن جای داریم. نکته حائز اهمیت این است طبقه حاکمه نیز باید این خودآگاهی را در خود ایجاد کند. در دنیای پرتلاطم کنونی، صرفاً با خواسته‌ها نمی‌توان پیش رفت؛ بلکه خواسته‌ها باید متناسب با توانایی‌ها باشند. دکتر میری در پایان با بیان رویارویی با جنگ تمام‌عیار تکنولوژیک تصریح می‌کند: جنگی که عراق بر ایران تحمیل کرد، با جنگی که در ۱۲ روزه بر ما تحمیل شد؛ تفاوت از زمین تا آسمان دارد. ما وارده یک جنگ تمام‌عیار تکنولوژیک شدیم. این نوع جنگ، نیازمند آن است که دانشگاه‌ها، مؤسسات تحقیقاتی و نهادهای مرتبط، متناسب با جهان امروز شکل گرفته باشند. همان‌گونه که زیرساخت‌ها، سیستم‌های پرداخت و بانکی به‌روز می‌شوند و... سیستم‌های جنگ تکنولوژیک، امنیتی و نظامی نیز باید در یک سطح واحد از پیشرفت قرار گیرند. در غیر این صورت، دچار شکستی بسیار عظیم خواهیم شد که ممکن است قرن‌ها حسرت به دنبال داشته باشد. خودآگاهی که اکنون ایجاد شده است، باید صورت‌بندی نظری شود. اهل نظر باید از جنبه‌های مختلف نظامی، امنیتی، انتظامی، آکادمیک، اجتماعی، روانی و سیاسی –حاکمیتی به بررسی آن بپردازند. ما باید نقاط ضعف خود را شناسایی کنیم و از مواجهه با آن‌ها نگریزیم؛ به عبارت دیگر، اگر آینه‌ای پیش روی ما قرار گرفت، آن را نشکنیم، بلکه ضعف‌ها را به‌وضوح ببینیم و در راستای رفع آن‌ها گام برداریم.

آیت‌الله محسن کازرونی در برنامه «توحیدخانه»:

روح حماسه عاشورا در مقاومتِ امروز جاری است

یا بمیرد؛ زیرا آیه در سایه هجرت، شهادت و مرگ را یکسان می‌بیند.

■ **شهادت، بالاترین روح حماسی**

این استاد درس خارج فقه و اصول، دلیل مهاجرت امام حسین(ع) از مدینه را ایستادگی در برابر ظلم عنوان کردو ادامه داد: هجرت مفاهیم مختلفی دارد؛ یک مفهوم آن همین مفهوم حماسی مهاجرت‌کردن از دیار و کاشانه و مفهوم دیگر آن شهادت است که بالاترین روح حماسی است. روحیه مقاومت در هجرت و شهادت دیده می‌شود که هر دو را امام حسین(ع) جمع کرد.

وی با تأکید بر اینکه امام با جمع میان دو ارزش بی‌نیاهت، یعنی هجرت و شهادت، حماسی بودن آن واقعه را به‌حد اعلارساند، متذکر شد: کلمات وسخنان حماسی امام(ع) در طول مسیر، روحیه عزت و نگاه ایشان به جهان و تعبیری که درباره مرگ دارد، همه‌وهمه عاشورا را به حماسه‌ای از لوح، تبدیل کرده‌است.

آیت‌الله کازرونی خاطرنشان کرد: امام حسین(ع)، مرگ را به‌گردنبندی تشبیه می‌کند که به‌گردن دختر جوانی آویخته شده و او را زیبا کرده‌است. ادبیات کلامی، حرکات و رفتار امام(ع) ونحوه شهادت ایشان سرشار از حماسه است، از این‌رو حادثه عاشورا یک حماسه واقعی تمام‌عیار بوده که از ایمان برخاسته‌است.

می‌دهد گرچه واقعه عاشورا در زمانی شروع و تمام شده است، اما روح عاشورا وسیدالشهدا(ع) ونیز آن ارزش‌ها و فضائل امام و یارانشان و ردآثل دشمنان ایشان، در تاریخ مانده ولذا این حیات، مستمر و در مقاومت امروز باقی و زنده است.

وی زیارت‌ها و روایت‌های ائمه(ع) را از منابع مهم برای شناخت امام حسین(ع) و واقعه عاشورا دانست و خاطرنشان کرد: وقتی ابعاد مختلف حادثه عاشورا مورد واکاوی وبررسی قرار گیرد، می‌بینیم این حادثه بسیار زنده است؛ همچنان که همواره برای این حادثه متأثر شده‌وهر دم غمش تازه می‌شود.

■ **مؤلفه‌های حماسه حسینی**
آیت‌الله کازرونی درباره مؤلفه‌های حماسه حسینی اظهار کرد: نگاه ما در حماسه، برگرفته از دو مفهوم قرآنی هجرت و شهادت است. خداوند در قرآن می‌فرماید: آن عده‌ای که برای مقابله با ظلم مهاجرت می‌کنند، کشته شوند یا بمیرند، خداوند رزقی نیکو به آن‌ها می‌دهد. هجرت خود مفهومی حماسی است و روح شجاعانه‌ای را می‌طلبد که فرد دیار و تعلقات خود را رها کند و به‌خاطر خدا به مکانی دیگر برود. از آیه این نکته برمی‌آید که هجرت یک ارزش کامل است، به‌گونه‌ای که بعد از آن مهم نیست فرد کشته شود